

A young child with blonde hair in pigtails, wearing a dark blue and green jacket, is sitting on a wooden floor and playing with a yellow and blue toy truck. There are other toys like a grey train track and colorful cups scattered around.

Themanummer Onderwijsvrijheid

4

Benut
onderwijsruimte

6

Feiten en
mythes

10

Wat vindt
de politiek?

12

Nieuwkomer
start bij kind

Inhoud

- 3 Column Edward Moolenburgh
- 4 Benut bestaande ruimte in het onderwijs
- 6 Onderwijsvrijheid geeft onze kinderen ruimte
- 10 Wat zegt de politiek over artikel 23
- 12 Nieuwkomer De Buitenkans gaat uit van interesses van het kind
- 16 Column Chris Sigaloff
- 17 Nieuws
- 18 Diversiteit binnen een scholengroep

Colofon

De VBS is het tijdschrift van VBS, netwerkorganisatie voor diversiteit, eigenheid en samenwerking in het onderwijs. Het verschijnt vier keer per jaar en wordt gratis toegestuurd aan leden. Donateurs ontvangen, afhankelijk van hun bijdrage, eveneens het tijdschrift.

VBS aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van bijdragen die door niet-VBS-medewerkers zijn geschreven.

Redactie Ietje van Andel, Edward Moolenburgh, Maaike Van Severen, Akke Tick (hoofd- en eindredactie) en Peter Warnders

Redactie-adres

Bezuidenhoutseweg 251-253
2594 AM Den Haag

T 070-331 52 52

E-mail redactie redactie@vbs.nl
@VBSonderwijs
www.vbs.nl

ISSN 2451-9707

Concept vormgeving Huis Communicatie

Vormgeving Lupadesign

Druk Dima - Media Groep b.v.

Fotografie VBS, tenzij anders vermeld

Opfrissen of grondig renoveren?

Deze column schrijf ik tussen het puin van de verbouwing van mijn badkamer. Renovatie betekent keuzes maken die ook invloed op de toekomst hebben, met het nodige twijfelen over de kleur van de tegels, de optie inloofdouche of bad, een of twee wastafels als gevolg. Ik sta iedere dag in de badkamer, maar verbouwen doe ik sporadisch. Op de achtergrond zingt Justin Timberlake *It's in the air, it's something magic*. Deze vrolijke muziek geeft me een extra boost om vertrouwen te hebben in het eindresultaat en in de toekomst.

Tijd voor opfrissing?

Onze beleidsmakers staan voor dezelfde uitdaging, maar dan op het vlak van onderwijsvrijheid. De honderdste verjaardag geeft aanleiding tot een flink debat: staat onderwijsvrijheid nog steeds als een huis, of is ze toe aan renovatie? Volstaat een lichte opfrissing met een likje verf hier en daar, of moeten er ook grote verbouwingen plaatsvinden? We hebben de vraag gesteld aan de politieke partijen zelf. Hun reacties leest u op pagina 10 en 11. Is onderwijsvrijheid voor hen *just another brick in the wall*?

Muren slopen

Wie ook ervaringen kan delen over verbouwingen, is directeur Jeroen Goes van basisschool De Werkplaats Kindergemeenschap in Bilthoven. Hij vertelt op pagina 4 en 5 hoe hij letterlijk én figuurlijk muren heeft gesloopt om onderwijs meer ruimte te geven in zijn school. Hij ziet veel mogelijkheden binnen de bestaande regels rond onderwijsvrijheid voor wie er met een frisse blik naar durft te kijken. Een mooi voorbeeld van onderwijsvrijheid in de praktijk.

Maatwerk

Pink Floyd blijkt tijdloos. Je kunt de tekst namelijk ook makkelijk toepassen op nieuwkomer De Buitenkans. *We don't need no thought control*, want De Buitenkans biedt onderwijs aan op maat van het kind en neemt de interesse van het kind als uitgangspunt. Daarvoor baseert het team zich op de pedagogiek van Reggio Emilia. Italië heeft niet alleen lekker eten te bieden, maar ook een interessante visie op onderwijs. Meer daarover leest u vanaf pagina 12.

Onder één dak

Scholengroep Rijk van Nijmegen vult onderwijsvrijheid op nog een andere manier in. Ze dragen diversiteit hoog in het vaandel en bieden alle richtingen van voortgezet onderwijs aan onder één dak. Figuurlijk dan. Elk van de richtingen heeft een duidelijke identiteit. Het spreekt voor zich dat vertrouwen hierbij een heel belangrijke rol speelt. Bestuurder Yolande Ulenaers legt graag uit hoe dit wordt aangepakt. Zie daarvoor pagina 18 en 19.

Wordt vervolgd ...

Ik ben blij dat we u weer een boeiend nummer van De VBS kunnen aanbieden. Ik ben ervan overtuigd dat we zeker nog niet het laatste hebben gehoord over onderwijsvrijheid. Vanzelfsprekend volgt VBS de zaak van dichtbij en houden we u op de hoogte. We zullen ook uw standpunt blijven verdedigen bij beleidsmakers. Bent u net zo benieuwd om te zien of onze politieke partijen ook woord houden na de verkiezingen? Houd dan zeker onze volgende edities in de gaten. ■

Tekst
Edward Moolenburgh,
directeur VBS

Fotografie
Richard Lotte

www.vbs.nl

emoolenburgh@vbs.nl

Benut bestaande ruimte in het onderwijs

Tekst
Steffie Bom

Fotografie
Rob Niemantsverdriet

www.wpkeesboeke.nl

De werkdruk in het onderwijs is hoog. Een beschuldigende vinger wijst geregeld naar Den Haag. Jeroen Goes is directeur van basisschool De Werkplaats Kindergemeenschap in Bilthoven. Hij begrijpt de kritiek. Tegelijk is hij van mening dat scholen ook bij zichzelf te rade moeten gaan. ‘Binnen de regels blijft veel vrijheid over om het onderwijs zelf in te richten. Maak hier gebruik van, zodat er weer ruimte vrijkomt.’

De wet omschrijft een aantal kern-doelen waaraan scholen minimaal moeten voldoen, zoals de lesstof die leerlingen moeten beheersen na acht jaar basisschool. ‘Welke methode, middelen en materialen een school inzet om die doelen te behalen, daar zijn scholen vrij in. Vrij in die zin dat ze een degelijk plan moeten hebben, de voortgang structureel moeten meten en daarbij verbetertrajecten vermelden. De vorm van dit alles bepalen ze zelf’, aldus Goes.

Verkeerde keuzes en aannames

‘Wat je ziet, is dat scholen, binnen die vrijheid, niet altijd de juiste keuzes maken. Dat hangt samen met verkeerde aannames. Zo leeft het idee dat de onderwijsinspectie verplicht om twee keer per jaar een citotoets af te nemen. Een citotoets per jaar volstaat echter. Een ander voorbeeld is het groepsplan. Hiermee analyseert een leerkracht een groep leerlingen en bepaalt hij

wat binnen een periode bereikt moet worden. De wet schrijft een dergelijk plan niet voor. Vaak legt het bestuur dat op.’

Is het echt nodig?

‘Het is niet moeilijk om voor te stellen hoe een extra citotoets en het schrijven van een groepsplan de druk kan opvoeren’, gaat Goes verder. ‘In plaats van het onderwijs komt het administrerende dan centraal te staan. Meestal met als enige doel verantwoording af te leggen. “Zolang we het opschrijven is het goed”, luidt het credo. Ik pleit juist voor meer vertrouwen in het handelen van eenieder. Hiermee wil ik overigens niet zeggen dat een school deze werkzaamheden direct moet afschaffen. Het gaat mij erom dat scholen zichzelf ter discussie durven te stellen. Zijn de werkzaamheden die leerkrachten verrichten echt allemaal nodig om goed onderwijs te kunnen bieden? Kan het niet op een minder tijdrovende manier? Essentiële informatie moet je documenteren, maar alles vastleggen is niet nodig.’

‘Door het wegvallen van muren kunnen we de ruimte beter benutten en aanpassen aan de verschillende werkvormen’

Slaafs volgen

‘Wat ik ook zie: het slaafs volgen van een lesmethode. Iedere methode – of het nu om rekenen, taal of spelling gaat – schrijft veel lessen voor.

Als je die allemaal moet uitvoeren, zit je programma vol. Dan heb je nauwelijks tijd om een ander project op te pakken of een goed gesprek te voeren. Ik vraag leerkrachten dan ook om kritisch naar de lesstof te kijken. Wat is relevant en hoeveel tijd levert het op als je het wat losser maakt? Op deze manier win je als leerkracht ook ‘eigenaarschap’, wat noodzakelijk is om je vak goed te kunnen uitoefenen. Geen enkele leerkracht wil tenslotte slaaf worden van een methode’, benadrukt Goes.

Weg met traditionele indeling

De indeling van De Werkplaats Kindergemeenschap is onlangs behoorlijk aangepast. Toen Goes zes jaar geleden als directeur werd aan-

gesteld, waren de leerlingen overal aan het werk. Onder de kapstok, tegen de muur in de gangen en in de hoekjes van de klas. ‘Deze vele verschillende werkvormen passen binnen de visie van onze school. We willen zoveel mogelijk voldoen aan de behoeften van elke leerling. De traditionele klaslokalen waren echter niet geschikt voor deze werkwijze. Daarom hebben we voor de groepen vijf tot en met acht een grote ruimte ingericht. Er zijn meer scholen die dit hebben. Door het wegvallen van muren kunnen we de ruimte beter benutten en aanpassen aan de verschillende werkvormen.’

Grenzen

‘Open ruimte biedt veel vrijheid, maar daardoor is er wel behoefte aan een vaste en herkenbare dagindeling. Vrijheid kent op onze school dus ook haar grenzen. Leerlingen uit dezelfde klas starten en eindigen de dag altijd bij hun eigen leerkracht. Het geeft hen

een thuisplek. Tussendoor krijgen de leerlingen ergens in de open ruimte instructies volgens een programma. Dat kan van een andere leerkracht zijn en met kinderen uit een andere klasgroep. Die combinatie van geborgenheid en bewegingsvrijheid zorgt ervoor dat geen enkele leerling verdwaalt of losraakt’, vertelt Goes.

Ondersteuning

‘Het is mooi om als leerkracht vrij te zijn om te doen wat je wilt, maar ook dan kun je ergens tegenaan lopen. Het is dan prettig om gesteund te worden door collega’s. De teams waarin gewerkt wordt en de open ruimte dragen hieraan bij. Er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het leidt er ook toe dat we nog beter weten wat de behoeften zijn van de leerlingen en hoe we het onderwijs hierop moeten inrichten. Hiervoor benutten we de ruimte die er is, letterlijk en figuurlijk.’ Volgens Goes is dat de opdracht die het onderwijs heeft. ■

Onderwijsvrijheid geeft onze kinderen ruimte

Houdt u ervan uw eigen leven vorm te geven? Uw kinderen op uw manier op te voeden? Met een school die daarbij past? Ons stelsel met openbaar en bijzonder onderwijs viert dit jaar zijn honderdste verjaardag, waardoor het thema weer hoog op de agenda komt te staan. Toch is het juist dankzij die onderwijsvrijheid dat ouders de onderwijservaring van hun kinderen kunnen invullen op basis van hun waarden. Vrijheid voor eigenheid dus dankzij artikel 23 van de grondwet. Natuurlijk hoort respect voor de ander daar ook bij.

Tekst
VBS-redactie

Fotografie
Saltooo

www.vbs.nl

Onderwijsvrijheid: de feiten

Onderwijsvrijheid is een internationaal recht

Onderwijsvrijheid is het recht van ouders om kinderen te laten onderwijzen op een manier die past bij hun opvattingen. Zonder dat de staat bepaalde denkbeelden oplegt. Deze vrijheid is opgenomen in het Europees Verdrag ter bescherming van de rechten van de mens, het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten. In Nederland staat sinds 1917 in de grondwet, artikel 23, dat openbaar en bijzonder onderwijs door de overheid in gelijke mate gefinancierd worden.

‘Ieder kind dat respect heeft voor de grondslag van de school is welkom’

Het onderwijsstelsel in Nederland is uniek

Nederland heeft een uniek systeem, gesteund op twee pijlers:

Openbaar onderwijs De overheid, vaak een gemeente, neemt het initiatief en bestuurt zelf de scholen of besteedt dit uit. Zij stelt zich neutraal op ten opzichte van godsdienst en levensbeschouwing.

Bijzonder onderwijs Particulieren, zoals ouders en levensbeschouwelijke groepen, richten een stichting of vereniging op om onderwijs te geven vanuit hun waarden. Het kan om religieuze en niet-religieuze waarden gaan. Ouders spelen in deze initiatieven een cruciale rol. Zij staan aan de wieg van de school en zijn vaak betrokken op bestuursniveau. Particulier initiatief leidt zo tot diversiteit en eigenheid van het onderwijs. Ruim 70 procent van de Nederlandse scholen behoort tot het bijzonder onderwijs.

Zonder verplichte richting sticht je geen school

Het kiezen van een richting (of denominatie) is bij het stichten van een school verplicht. Pas dan kan een school erkenning krijgen, en dus financiering. Enkele van de wettelijk vastgestelde richtingen zijn: katholiek, protestants en algemeen bijzonder. Veel nieuwe initiatieven kiezen

ervoor om algemeen bijzonder te zijn, omdat zij niet religieus georiënteerd zijn. Er is echter een belangrijk onderscheid tussen richting en pedagogische visie. Er bestaan bijvoorbeeld katholieke, maar ook algemeen bijzondere montessorischolen.

Straks staat de pedagogische visie voorop

De verplichting voor de richtingskeuze past niet meer in de ontzuilde samenleving. Kinderen groeien vandaag op in een diversiteit aan levensbeschouwingen. In het wetsvoorstel 'Meer ruimte voor nieuwe scholen' van staatssecretaris Dekker verdwijnt dan ook de plicht om een richting te kiezen. Deze modernisering vergemakkelijkt het stichten van een school en draagt bij aan vrijheid en diversiteit. Zo komt de klemtoon meer te liggen op de pedagogische visie en waarden voor het kind en niet louter op richting.

Kies voor jouw waarden

Waardenvrij onderwijs bestaat niet. Elke persoon of organisatie heeft zijn eigen visie, elke ouder geeft zijn kind waarden mee. Onderwijs op grond van eigen waarden betekent niet dat iedere school of ouder zomaar kan doen wat hij of zij wil. Je kunt nooit met je eigenheid de vrijheid van een ander inperken. Iedereen moet voldoen aan algemeen geldende (wettelijke) normen, zoals respect voor een ander. Zo hebben de meeste algemeen bijzondere scholen de volgende bepaling in hun statuten staan: 'De stichting/vereniging gaat bij het geven of doen geven van onderwijs uit van de gelijkwaardige betekenis van alle levensbeschouwingen en maatschappelijke stromingen voor het onderwijs, waarbij de normen- en waardenoverdracht erop is gericht dat de leerling een levensbeschouwing kan opbouwen en van daaruit een eigen inbreng kan hebben, een en ander met respect voor de levens- en maatschappijbeschouwing van anderen.'

Houd het menselijk

Kinderen ontwikkelen beter als er met hun eigenheid rekening gehouden wordt. Scholen die dicht bij de eigenheid van ouders en leerlingen staan, dragen daartoe bij. Een overzichtelijke organisatie met korte lijnen en zoveel mogelijk autonomie is daarbij van belang. Pas dan kan een school aandacht hebben voor de menselijke maat. Op dit moment is van de 1085 schoolbesturen in het primair onderwijs ruim 40 procent eenpitter, dat betekent een school onder een bestuur. Door wet- en regelgeving staat de menselijke maat onder druk.

Onderwijsvrijheid: bij VBS in goede handen

VBS is een netwerkorganisatie die zich inzet voor diversiteit, eigenheid en samenwerking in het onderwijs. Wij vinden onze traditie in het particulier initiatief. Wij ondersteunen ouders van eerste idee tot schoolopening en zijn een dagelijkse vraagbaak voor scholen. Wij komen op voor de kracht van onderwijsvrijheid en voor meer aandacht voor het eigene.

WAT MAAKT BIJZONDER ONDERWIJS UNIEK?

✓ VRIJHEID, DIVERSITEIT EN AUTONOMIE

o ALLEEN SCHOLEN OP RELIGIEUZE GRONDSLAG

✓ SLEUTELPOSITIE VOOR OUDERS

De menselijke maat

Menselijke maat is voor VBS dat scholen dicht bij ouders en leerlingen staan, dat er sprake is van een overzichtelijke organisatie met bij voorkeur korte lijnen. Dit geeft ruimte aan de diversiteit en eigenheid van het onderwijs. VBS pleit voor zoveel mogelijk autonomie voor schoolbesturen om hun eigen visie te ontwikkelen en op maat onderwijs vorm te geven, passend bij hun ouders en leerlingen. In totaal tellen het basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs 6985 scholen onder 1085 besturen. Van de 42 procent eenpitters in het primair onderwijs is 26 procent lid van VBS. Samen met VBS zorgen zij ervoor dat eigenheid van ouders en leerlingen hoog op de agenda blijft staan.

Het unieke onderwijssysteem in Nederland

VBS komt op voor onderwijsvrijheid. De diversiteit in onze samenleving en de eigenheid van ieder kind vragen om scholen met een eigen karakter. Dat eigen karakter krijgt met name ruimte door particulier initiatief. En dat is dan weer mogelijk door bijzonder onderwijs, wat op zijn beurt mogelijk is dankzij artikel 23 in de grondwet.

Echte vrijheid van schoolstichting

De denominaties van bijna honderd jaar geleden zijn een product van de verzuiling en vragen om modernisering. VBS pleit voor het opheffen van belemmeringen, voor echte vrijheid. Het wetsvoorstel 'Meer ruimte voor nieuwe scholen' zien wij als een eerste stap. Verruiming van tijd en middelen om een nieuw initiatief ook daadwerkelijk duurzaam van de grond te krijgen, hoort daarbij. Dat betekent dat we ouders ruimte bieden om hun kinderen vanuit hun waarden te laten onderwijzen.

Diversiteit binnen grenzen

VBS draagt diversiteit hoog in het vaandel. Wij staan voor diversiteit van onderwijs en bestuur binnen de grenzen van wet- en regelgeving en binnen de kaders van de onderwijsinspectie en democratische grondbeginselen. Scholen en kinderen kunnen nooit de vrijheid van anderen beperken.

Verbinding tussen school en ouders

Het particulier initiatief is een belangrijk kenmerk van het Nederlandse onderwijsstelsel. Dit onderwijs is vaak geïnitieerd door ouders en zorgt daarmee voor een nauwe verbinding tussen school en ouders.

Toegang voor ieder kind

Vrijheid van schoolstichting leidt tot diversiteit in het onderwijs. Bij publieke financiering vindt VBS het logisch dat de school algemeen toegankelijk is. Het is ook vanzelfsprekend dat ieder lid van de schoolgemeenschap respect heeft voor de grondslag van de school.

De mythes

Bijzonder onderwijs is religieus onderwijs

Bijzonder onderwijs omvat religieus en niet-religieus onderwijs. Algemeen bijzondere scholen hebben vaak juist in hun statuten staan dat zij uitgaan van gelijkwaardigheid van alle levensbeschouwingen en maatschappelijke stromingen voor het onderwijs.

Algemeen bijzonder onderwijs is niet algemeen toegankelijk

Algemeen bijzonder onderwijs wordt gefinancierd door de overheid. Ieder kind dat respect heeft voor de grondslag van de school is welkom. Soms leeft het idee dat de vrijwillige ouderbijdrage die op bijzondere scholen wordt gevraagd, betekent dat de school niet algemeen toegankelijk is. Dat is een foutieve gedachte. Het innen van de vrijwillige ouderbijdrage is ge-

‘De diversiteit in onze samenleving en de eigenheid van ieder kind vragen om scholen met een eigen karakter’

bonden aan voorwaarden. Ook kinderen waarvan de ouders niet willen of kunnen betalen, hebben recht op inschrijving. Openbare scholen vragen trouwens ook vrijwillige ouderbijdragen.

Onderwijsvrijheid leidt tot radicalisering

Het onderwijssysteem ligt niet aan de basis van radicalisering. Vrijheid van onderwijs is iets anders dan: ‘we doen maar raak.’ De Nederlandse wet- en regelgeving is hierin leidend. VBS bepleit transparantie van geldstromen en bestuurders van alle scholen. Een kwestie van deugdelijk bestuur dus. ■

Animatie over onderwijsvrijheid

Onderwijsvrijheid is een complex thema dat zeker voor en na de verkiezingen nog aandacht krijgt. VBS heeft een animatie gemaakt die in minder dan twee minuten de essentie van artikel 23 uitbeeldt. Houd zeker onze socialemedia-kanalen in de gaten om de lancering niet te missen.

www.vbs.nl

[@vbsonderwijs](https://twitter.com/vbsonderwijs)

Wat zegt de politiek over artikel 23?

Met de stelling ‘Artikel 23 garandeert dat ouders kunnen kiezen voor een passende school en desgewenst een school kunnen oprichten. Dit zorgt voor behoud van diversiteit’, trok VBS aan de deurbel van acht verschillende politieke partijen. Honderd jaar geleden kozen hun collega’s heel bewust voor een uniek duaal stelsel met de bekostiging van bijzonder en openbaar onderwijs. Vinden zij dat een beslissing om te koesteren of eerder om terug te draaien? Willen ze het artikel moderniseren; en zo ja: hoe?

Tekst
Redactie

Fotografie
Politieke partijen

www.vbs.nl

Michel Rog

‘Het CDA staat pal achter de vrijheid van onderwijs.

Het is een vrijheid voor ouders om een school te kiezen of te stichten die past bij hun opvoeding, hun levensbeschouwelijke overtuiging, of pedagogisch-didactische aanpak. Dit onderwijsstelsel biedt ook ruimte aan vernieuwende schoolconcepten. Tegelijkertijd zien we dat het buitengewoon lastig is om succesvol nieuwe schoolinitiatieven te starten als die niet passen binnen de bestaande, erkende richtingen. Het CDA wil meer ruimte bieden, bijvoorbeeld door verbreding van het richtingenbegrip en lagere stichtingsnormen. Wel willen we nieuwe scholen vooraf toetsen op hun bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen, integratie en burgerschap.’

Paul van Meenen

‘D66 onderschrijft de stelling.

Als sociaal-liberale partij zijn wij schatplichtig aan de Vrijzinnig Democratische Bond, die destijds aan de wieg stond van artikel 23. D66 staat dan ook voor een divers onderwijsaanbod. Er is wel een aspect van het artikel dat wij graag anders zien: de algemene toegankelijkheid van bijzondere scholen; ook wel de acceptatieplicht genoemd. Naar de mening van D66 behoort de vrijheid van onderwijs en dus ook de schoolkeuze uiteindelijk toe aan ouders, niet aan schoolbesturen. Ook zien wij graag op een verantwoorde wijze meer ruimte in de richtingen op basis waarvan scholen gesticht kunnen worden.’

Eppo Bruins

ChristenUnie

‘Ieder kind verdient een school die bij hem of haar past. Het is een grote zegen dat ouders in Nederland een school kunnen kiezen die past bij de opvoeding en bij het wereld- en mensbeeld dat zij hun kinderen willen meegeven. Onderwijs gaat over zoveel meer dan kennisoverdracht. Het gaat over identiteit, vorming en burgerschap. Ouders en leraren zijn daarin rolmodellen en de identiteit van de school is daarom van groot belang. Scholen zijn van de ouders (en de leraren) en niet van de overheid. Artikel 23 waarborgt dat alle scholen op dezelfde manier worden behandeld, onafhankelijk van hun grondslag.’

Jasper van Dijk

‘Artikel 23 paste goed in het Nederland van de afgelopen eeuw, maar is nu toe aan een opfrisbeurt. De SP wil graag dat alle scholen algemeen toegankelijk worden. Dat betekent dat zij niet langer leerlingen kunnen weigeren omdat zij niet bij de grondslag van de school zouden passen. Bijzondere scholen worden door iedereen betaald, het is dus niet meer dan logisch dat zij hun deuren openen voor alle leerlingen. De SP wil het bijzonder onderwijs dus niet afschaffen. Wel willen wij de vrijheid van schoolkeuze verruimen, zodat ouders voortaan bij alle scholen kunnen aankloppen, zonder dat er eisen worden gesteld aan hun geloofsovertuiging. Een mooie uitdaging voor 2017.’

Loes Ypma

PvdA

‘Onderwijs is een aanhoudende zorg voor de overheid. Eerbiediging van ieders godsdienst of levensovertuiging en een voldoende aanbod van openbaar onderwijs in elke gemeente vormen elementen in artikel 23 die de PvdA zeer waardeert. De invulling van het artikel mag iets moderner. Ieder kind heeft recht op goed en toegankelijk onderwijs en we koesteren de verscheidenheid van scholen. Tweedeling moeten we echter bestrijden, elk kind zou welkom moeten zijn op iedere school. Onderwijs is zoveel meer dan alleen rekenen en taal. Op iedere school moet (meer) ruimte zijn voor levensbeschouwing en burgerschap. De levensbeschouwelijke grondslag doet allang niet altijd meer recht aan aspecten die voor ouders bepalend zijn bij de schoolkeuze voor hun kinderen. De nabijheid van de school (bijvoorbeeld samenwerkingsscholen), de sfeer, de leerkrachten en pedagogisch-didactische aanpak zijn vaak belangrijker.’

Roelof Bisschop

SGP

‘Vrijheid van onderwijs kenmerkt het onderwijs in Nederland. Er is geen keurslijf dat door de overheid gegeven wordt. Ouders kunnen ook kiezen voor onderwijs dat past bij hun overtuiging en opvattingen. Dat is ongelooflijk belangrijk en waardevol. De overheid kan kinderen geen staatsopvatting of mening van de meerderheid opdringen. Nederland kent vanouds geen gewetensdwang, maar vrijheid van geweten! Eenheidsworst is een slechte zaak. We moeten dus voorkomen dat de vrijheid van onderwijs inhoudelijk wordt afgekneld of financieel wordt afgeknepen. Basiseisen voor het onderwijs zijn natuurlijk nodig, maar scholen moeten de vrijheid krijgen om naar eigen inzicht vorm te geven aan onderwijs.’

‘Moderniseert de politiek artikel 23?’

Rik Grashoff

GROENLINKS

‘Het vrij kunnen oprichten van scholen is voor ons heel belangrijk. GroenLinks wil de diversiteit van het onderwijsbestel waarborgen en vergroten. Daarbij hoort een herziening van artikel 23. We willen elke school op dezelfde manier meten, zodat de aparte positie die bijzondere scholen nu hebben, verdwijnt. Elke school zou gelijk behandeld moeten worden. GroenLinks wil dat elke leerling of docent moet worden toegelaten als ze de grondslag van een school accepteren. Dat betekent dat een leerling niet kan worden geweigerd op grond van zijn identiteit. Ook worden alle onderwijskerndoelen voor alle scholen op dezelfde wijze gehandhaafd. Elke school heeft de opdracht om leerlingen voor te bereiden op het leven in een levensbeschouwelijk diverse samenleving.’

Pieter Duisenberg

VVD

‘De VVD vindt artikel 23 een groot goed. Het heeft een divers palet aan degelijk en toegankelijk onderwijs in Nederland gebracht. Ouders kunnen kiezen welke school er het beste bij hun kind past. Artikel 23 is echter wel toe aan vernieuwing: bijzonder onderwijs hoeft niet per se ook religieus onderwijs te betekenen. De VVD wil het dan ook makkelijker maken om bijvoorbeeld bijzondere scholen op te richten op pedagogische gronden. Tevens is de VVD voorstander van samenwerking tussen scholen met een verschillende richting en van algemene toegankelijkheid van bijzondere scholen. Als ouders en leerlingen de kernwaarden van de school respecteren, moeten leerlingen worden toegelaten.’ ■

Nieuwkomer De Buitenkans gaat uit van interesses van het kind

Tekst
Jaan van Aken

Fotografie
Rinus van Denderen

www.vbs.nl
www.debuitenkans.nl

Basisschool De Buitenkans in Heerenveen opende dit schooljaar de deuren, met ondersteuning van VBS. De school neemt de interesses van kinderen als uitgangspunt. Directeur Theo Rinsma zag kansen, overwon belemmeringen en heeft wensen voor wet- en regelgeving. Ouders zijn enthousiast: 'Je kunt je kind deze school, ik wil ook weer naar school.'

Een week voor aanvang van dit schooljaar leverde de gemeente Heerenveen het verbouwde pand van basisschool De Buitenkans op. 'En toen moesten de laatste muren nog geschilderd worden. Uiteindelijk hadden we twee dagen om de school in te richten', vertelt directeur Rinsma. Het is niet aan de inrichting af te lezen. De school oogt fris met witte wanden, lichte meubels en een kleurrijke aankleding met foto's, bonte vloerkleden en veel knutselmateriaal en spelletjes. Leerlingen hebben geen vaste plek: langs de wanden liggen kussens, er is een houten tribune waarop kinderen zitten te lezen en er staan banken.

Geen rijtjes

Die inrichting kenmerkt het verschil voor Pytsje Couperus, moeder van drie zonen in groep vier, groep twee en de derde gaat naar de kinderopvang. 'Onze oudste zat op zijn vorige school in een rijtje en werkte met alle kinderen op hetzelfde moment uit hetzelfde boekje. Hier kan hij vanuit zijn interesse doen waar hij zin in heeft. Dan leer je ook taal en rekenen, maar vanuit de belangstelling van het kind.'

'Er moet wat te kiezen zijn'

Rinsma besloot eind 2014 De Buitenkans op te richten om ouders meer keuze te bieden. Hij heeft een IT-achtergrond en volgde een aantal jaar geleden de schoolleidersopleiding. 'Ik had er moeite mee dat er, behalve voor openbaar of protestants-christelijk onderwijs, nauwelijks keuzes waren. Er moet wat te kiezen zijn, vind ik.' Daarnaast runt zijn vrouw Femke Rinsma-Dijkstra al jaren kinderopvang Villa De Buitenkans. 'Ouders vroegen ons regelmatig naar advies over welke school aansloot bij de opvang. Nu kunnen we een doorgaande lijn bieden.'

Pedagogiek van Reggio Emilia

Zowel de kinderopvang als de school is gebaseerd op de pedagogiek van Reggio Emilia. Een citaat op de schoolsite vat de pedagogiek perfect samen: 'Een kind heeft honderd talen, honderd gedachten, honderd manieren van denken, van spelen, van spreken, honderd, altijd weer honderd (...)' 'Deze

pedagogiek gaat uit van het competente kind dat al heel veel kan', legt Rinsma uit. 'Het mooie is dat we uitgaan van de talenten van kinderen. Als een leerling goed kan tekenen, dan nemen we tekenen als basis en schrijft hij daar een verhaal bij. Zo hoeft een kind niet te stoppen met tekenen om te gaan lezen en schrijven. We gaan niet uit van handelingsplannen over wat kinderen niet kunnen, maar bouwen voort op wat kinderen wel kunnen.' Daardoor zijn methodes niet leidend. 'We gebruiken ze alleen ondersteunend bij de behoeften van leerlingen. De een leert uit een boekje, de ander door Muiswerk op de computer en een derde door te scrabbelen met vriendjes. Een deel van de derde groep kan al lezen, een ander deel is er nog niet aan toe. Er is dus maar een heel klein groepje dat echt in lezen geïnteresseerd is. Juist dat groepje bieden we lezen aan. We volgen de ontwikkeling in het leerlingvolgsysteem Spectrovita op basis van de kerndoelen, maar dan vanuit observatie en niet met toetsen.'

Vertrouwd gezicht

De Buitenkans is vijftig weken per jaar open. Onderwijs en opvang lopen voor en na schooltijd naadloos in elkaar over. 'Elke groep heeft een jaarlijks wisselende leerkracht met een pabo-diploma, en hun hele schoolperiode is er een mentor die onderwijsassistent of pedagogisch medewerker

is. De leerkracht werkt van half acht tot vier en de mentor van negen tot uiterlijk half zeven, zodat er altijd een vertrouwd gezicht voor de kinderen is.' Na de lunch is er een workshop naar keuze van anderhalf uur. Tijdens de middag van het interview konden kinderen kiezen uit onder meer aikido (Japanse krijgskunst), muziek, filmen en onderzoek-

ken hoe een printer werkt. In de gymzaal vouwen kinderen zich dubbel bij aikido, in een ander lokaal spelen meisjes gitaar en maken jongens op de tribune muziek door een buis te bewegen.

Onderwijsvorm geeft doorslag

Riana Jongema, moeder van twee jongens waarvan de oudste in groep een, koos vanuit goede ervaringen met de kinderopvang voor De Buitenkans. 'De meerwaarde van de school is de vrijheid voor kinderen om hun eigen pad te volgen. Ik denk dat je hersenen gemakkelijker leren als je iets leuk vindt.' Couperus en haar man besloten na enige aarzeling over te stappen van een dorpschool naar De Buitenkans. 'Ik ging met een vriendin mee naar informatieavonden, omdat ze twijfelde over de schoolkeuze. Langzaam ging het borrelen: we moeten er ook naartoe, want het is geweldig als je vanuit je interesses mag leren op het moment dat je eraan toe bent. Wel heb ik slapeloze nachten gehad of we de kinderen bij hun vriendjes moesten weghalen. Uiteindelijk heeft de onderwijsvorm de doorslag gegeven.'

Ook al is de onderwijskwaliteit nog niet door de inspectie beoordeeld, de moeders hebben er alle vertrouwen in. 'Ik raakte enthousiast via de maandelijkse informatieavonden, dat gaf een goed gevoel', zegt Couperus. 'Het besluit is puur op basis van vertrouwen genomen. Je gunt je kind deze school, ik wil ook weer naar school', roept Jongema enthousiast.

Onderwijsvrijheid

Rinsma is positief over de vrijheid van onderwijs zoals artikel 23 die biedt. 'In theorie is het heel mooi en is er veel ruimte om een school te stichten. In de praktijk voelde ik me onvoldoende ondersteund, want er is geen checklist en je krijgt van tevoren geen financiële middelen, waardoor je het opzetten van de school naast je eigenlijke werk moet doen.'

Het confronteerde hem met een aantal praktische problemen, die Rinsma graag meegeeft als tips voor andere nieuwkomers. 'We moesten binnen een paar maanden een aanvraag bij de gemeente indienen.' VBS-senior adviseur Ben Mom verleende hierbij onmisbare hulp. 'Ben Mom hielp bij de aanvraag, het opstellen van de leerlingenprognose via referentiegemeenten en het oprichten van een stichting met bijbehorende statuten. De hulp van VBS heb ik als heel positief ervaren, zonder die adviezen was het niet gelukt.' Rinsma pleit ervoor pas een stichting op te moeten richten als er groen licht is voor de school. 'Je maakt kosten, zoals een notariële akte, waarvan je niet weet of je dat geld terugziet.'

‘Honderd talen, honderd gedachten, honderd manieren van denken’

Financiën en tijd speelden ook een rol bij de huisvesting en het personeelsbeleid. 'Om aan de opzegtermijn te voldoen, moesten we in mei al medewerkers aannemen. Maar we hadden nog geen idee hoeveel leerlingen we zouden hebben. Hetzelfde gold voor huisvesting. Uiteindelijk gokten we op 75 leerlingen en drie lokalen. Bij de start van het schooljaar waren er 63 kinderen.'

Administratieve drempels

De cao-po is een sta-in-de-weg, merkt Rinsma. 'De gelden en cao's voor onderwijs en bso zijn strikt gescheiden, terwijl onze medewerkers voor beide werken. Daardoor hebben ze twee arbeidsovereenkomsten. Maar onderwijsassistenten verdienen minder dan pedagogisch medewerkers, waardoor kinderopvangmedewerkers onbedoeld ineens een

lager salaris krijgen. We hebben een pedagoog en een kunstenaar in dienst, maar die passen niet in de onderwijs-cao. Daarom zijn ze in dienst bij het kinderdagverblijf en gedetacheerd bij de school. Stem die cao's meer op elkaar af, het gaat immers om dezelfde kinderen', betoogt Rinsma. De Buitenkans heeft enkele leerlingen uit het speciaal onderwijs opgenomen, waarmee het heel goed gaat. 'We zijn alleen nog niet aangesloten bij een samenwerkingsverband passend onderwijs en krijgen daarom nog geen extra gelden. Bij de aanmelding lopen we tegen administratieve problemen aan bij de verschillende instellingen waarmee we moeten samenwerken.'

Op koers

De Buitenkans ligt op koers om binnen vijf jaar de stichtingsnorm van tweehonderd leerlingen te halen volgens Rinsma. 'Er zijn al veel aanmel-

dingen voor de kleuters. We richten ons op de instroom van vierjarigen en een zij-instroom in groepen twee en drie. Om binnen vijf jaar boven

de stichtingsnorm te komen, betekent dit dat we parallelklassen krijgen. Terwijl we voorkeur hebben voor acht jaargroepen. Het zou dus fijn zijn als we met terugwerkende kracht acht jaar de tijd krijgen om van onderaf te groeien.'

Ouders Couperus en Jongema nemen het risico van school te moeten wisselen bij te weinig leerlingen. 'We hebben het erover gehad, maar we wilden achteraf geen spijt hebben omdat we de stap niet genomen hebben. En anders gaan we terug naar de vorige school. Al riepen de kinderen hard "nee" toen ik vroeg of ze terug wilden naar hun oude school', lacht Couperus. Jongema zegt nuchter: 'Daar heb ik nog niet over nagedacht, dat zien we wel als het zover mocht komen.'

Ondertussen bevalt de school prima. Couperus: 'De oudste kwam voorheen weleens in een slecht humeur thuis, omdat hij zich de hele dag had moeten inhouden. Nu komt hij enthousiast uit school, vertelt wat hij geleerd heeft en gaat ook thuis verder met onderzoeken.' Daar herkent Jongema zich in: 'Mijn zoon vroeg zich laatst bijvoorbeeld af waar zijn poep in de wc heenging. Dan mag hij zelf bedenken hoe we dat kunnen uitzoeken. In dit geval hebben we een filmpje bekeken. Het zal wellicht met horten en stoten gaan, maar ik heb er veel vertrouwen in dat het goed komt met deze school.' ■

Meer ruimte voor nieuwe scholen

VBS is voorstander van het wetsvoorstel 'Meer ruimte voor nieuwe scholen', dat het stichten van een school vereenvoudigt. Nu kan een school enkel opgericht worden op grond van een denominatie. Het wetsvoorstel staat dat ook toe op basis van een onderwijsconcept of pedagogisch uitgangspunt. De wensen van ouders krijgen meer gewicht, doordat aan de hand van ouderverklaringen, waar VBS voorstander van is, het belangstellingspercentage kan worden bepaald. Ook krijgen scholen acht jaar in plaats van de huidige vijf jaar de tijd om de stichtingsnorm van minimaal tweehonderd leerlingen te halen. Bovendien stelt het wetsvoorstel dat de 'laatste school van richting' blijft bestaan, zoals VBS heeft bepleit. Hierdoor worden deze vaak kleine scholen niet automatisch met opheffing bedreigd.

Het standpunt van VBS luidt: 'Artikel 23 garandeert dat ouders kunnen kiezen voor een passende school en desgewenst een school kunnen oprichten. Dit zorgt voor behoud van diversiteit.' Ben Mom, senior adviseur bij VBS, zegt: 'De nauwe interpretatie van artikel 23 wordt eindelijk losgelaten. Deze interpretatie was nog gebaseerd op een maatschappijvisie die door ontzuiling en ontkerkelijking al in de jaren zestig van de vorige eeuw was achterhaald. Bovendien zat het systeem op slot, waardoor mensen met goede ideeën voor nieuwe scholen er niet altijd aan te pas kwamen.'

De keuzevrijheid van ouders is belangrijk voor VBS. 'Ouders hebben eigen ideeën over wat volgens hen goed onderwijs is en welke waarden een school volgens hen moet meegeven aan kinderen. Het is van belang dat ouders kunnen kiezen voor een school waar ze dat terugzien', vindt Mom. Het wetsvoorstel biedt geen oplossing voor de huisvesting van nieuwe scholen en voor krimpgebieden. 'Nieuwe scholen verhuizen de eerste paar jaar vaak noodgedwongen omdat de locatie te krap wordt of slechts tijdelijk beschikbaar is. In krimpgebieden waar het leerlingaantal terugloopt, kan het een lastige kwestie zijn als er een nieuwkomer is die ook in de toch al krappe vijver vist. Maar dat mag de komst van de wet niet tegenhouden', vindt Mom.

Systeem smoort passie en innovatie in het onderwijs

Tekst
Chris Sigaloff,
voorzitter Kennisland

Fotografie
Giorgos Gripeos / CC BY

www.kl.nl
Kennisland is een
denktank voor
maatschappelijke
vernieuwing.
Ze ontwerpen effectieve
aanpakken voor complexe
maatschappelijke
vraagstukken.

Onder de naam 'Onze Nieuwe School' mochten Amsterdammers vorig jaar een plan indienen voor een nieuwe school. Crowdsourcing dus. De zoektocht was spannend, maar ook best lastig. Er gaapt een grote kloof tussen idee en praktische haalbaarheid.

Willen we wel echt innoveren in het onderwijs? Ik merk namelijk dat hiërarchie en gewoontes leidend blijven en vernieuwing dempen. Wat begint als een nieuw schoolconcept, eindigt vaak als meer van hetzelfde door bestaande regels en structuren. En zo blijft onderwijs: een schoolgebouw met klassen, een groep leerlingen die luistert en een leraar die lesgeeft.

Echte vernieuwing lastig

Om een gesubsidieerde school te starten moet je voldoen aan veel regels en je aansluiten bij het systeem, dus bij een bestaand schoolbestuur. Dat bemoeilijkt echt vernieuwen. Ook hebben nieuwe scholen te maken met bijvoorbeeld huisvestingsregels, regels rond leertijd en financieringsregelingen. Zo bleek een concept om leerlingen in busjes al lerend door de stad te laten gaan onhaalbaar; zonder gebouw ben je geen school, zo luidt de regel. Een school oprichten voor leerlingen van 4 tot 18 jaar is door de huidige financieringssysteem bijna onmogelijk. Po en vo blijven gescheiden werelden.

De ervaringen van Onze Nieuwe School laten zien dat het in de praktijk ingewikkeld is om een nieuwe school te starten, zeker voor nieuwe toetreders. Hierdoor worden de nieuwkomers en de mensen van buiten afgeschrikt en gedemotiveerd en hebben ze een flinke achterstand op de ervaren schoolbestuurders. Dat is zonde, want de nieuwe toetreders kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van eigentijds, toekomstgericht onderwijs. Er is meer openheid en flexibiliteit nodig. Kwaliteit van het onderwijs staat voorop, maar mag vernieuwing niet in de weg staan, om ook in de toekomst goed onderwijs te kunnen garanderen.

Samenwerking nodig

Ik vind dat er nieuwe samenwerkingen nodig zijn tussen het onderwijs en de samenleving. Vooral op dit raakvlak kom ik spannende dingen tegen, zoals bedrijven en culturele organisaties die structureel samenwerken met scholen, leraren die actief verbindingen aangaan met lokale organisaties en onderwijs waar leerlingen leren van en met de stad. Het onderwijs is niet alleen van het onderwijs, maar van de gehele samenleving.

Als er één ding is dat het traject in Amsterdam aantoont, dan is het dat er heel veel goede ideeën in de samenleving zijn en dat we die nog veel beter kunnen en moeten benutten. ■

Vrijheid van onderwijs mag geen hindermacht worden

Onderwijsvrijheid mag niet leiden tot nieuwe elitescholen met de meest mondige ouders', zo sprak minister van Onderwijs, Jet Bussemaker, op de Nationale Bijeenkomst Onderwijspacificatie. Vrijheid van onderwijs mag geen instrument van segregatie worden, maar moet het net tegengaan. In het wetsvoorstel 'Meer ruimte voor nieuwe scholen', dat artikel 23 een nieuwere en sterkere rol geeft, ziet zij de mogelijkheid om de huidige problemen in ons onderwijsstelsel op te lossen. Denk aan jongens die sneller uitvallen, het feit dat scholen met verschillende culturen elkaar niet ontmoeten ... Waar de samenleving vroeger onderscheiden werd door levensbeschouwing, is dat nu eerder bepaald door gender, inkomen en etnische afkomst. Bussemaker: 'Wat kinderen op school leren, is cruciaal voor het sociale weefsel in de samenleving.' Om die problemen op te lossen, ziet zij drie belangrijke doelstellingen voor scholen:

- Zorg voor een sterke eigen visie. Scholen moeten hun identiteit definiëren en dat moet zowel kunnen op basis van een levensbeschouwelijke visie als op een pedagogische basis. Vanuit hun visie moeten scholen zoeken naar hun meerwaarde in de samenleving.
- Zoek vanuit die visie een meerwaarde in de samenleving en werk samen met andere scholen.
- Werk samen met het openbaar leven aan gelijke kansen.

Scholen moeten niet enkel met de wethouders samenwerken, maar ook met welzijnsorganisaties en heel wat andere partijen uit het openbare leven. Enkel dankzij een verweven participatie met de gemeenschap kunnen scholen gelijke kansen bieden.

Minister Bussemaker gelooft dat we alleen zo kunnen spreken van onderwijs met gelijkheid van kansen voor iedereen.

VBS onderschrijft die visie. Wij pleiten voor gelijkheid en kansen voor iedereen in een divers onderwijslandschap.

pwarnders@vbs.nl

06 51 85 63 63

Wilt u op de hoogte blijven van de nieuwste ontwikkelingen binnen onderwijsvrijheid? Schrijf u op www.vbs.nl in op onze gratis VBS Nieuwsbrief.

VBS-begeleiding bij wet- en regelgeving

Vindt u niet precies de weg in wet- en regelgeving? Lijkt 'overeenstemming nieuwe cao voor het primair onderwijs en het ontslagrecht' wel Chinees voor u? VBS biedt begeleiding op maat aan over onderwijswet- en regelgeving, zodat u die kunt inzetten om uw ambities waar te maken. Sommige onderdelen van de nieuwe cao hebben immers al consequenties voor het huidige schooljaar. Het is als school dus onontbeerlijk om de weg door de doolhof van regelgeving te kennen. Op dit moment focust VBS op drie grote gebieden: benoeming en ontslag, taakbeleid en werkverdeling (kiezen voor een basis- of overlegmodel) en FUWA PO voor leidinggevende functies. VBS geeft advies op maat, doorloopt samen met u alle stappen en geeft inzicht via denk- en doesessies. De dienstverlening wordt door meerdere adviseurs van VBS verzorgd, gebaseerd op uw voorkeur en behoeften. Zo kunnen wij meer inzoomen op HRM, financiën, organisatie & strategie of juist een juridisch perspectief. Heeft u interesse of nog vragen? Neem dan contact op met de VBS Helpdesk.

helpdesk@vbs.nl

070-331 52 15

Thuisonderwijs moet praktisch blijven

VBS is voorstander van thuisonderwijs, het is immers een belangrijk onderdeel van artikel 23. Maar de wijze waarop de regering er invulling aan wil geven, komt in feite neer op het in leven roepen van een minischool, maar dan zonder bekostiging. Zo moet degene die onderwijs geeft minstens een hbo-opleiding genoten hebben, moet er gewerkt worden met de wettelijke kerndoelen, moet er jaarlijks een onderwijsplan voorgelegd kunnen worden en moet het schooljaar in het po afgesloten worden met een eindtoets. Daarnaast wil de overheid ook inspectietoezicht. Nochtans zou een jaarlijks bezoek van de onderwijsinspectie voldoende inzicht kunnen geven. De voorgestelde maatregelen zijn dus zo zwaar dat thuisonderwijs praktisch onmogelijk gemaakt wordt, omdat de drempel te hoog ligt. De logistieke uitwerking van thuisonderwijs is een kwestie van goed overleg tussen school en ouders, waarbij de school niet gedwongen kan worden om mee te werken.

pwarnders@vbs.nl

06 51 85 63 63

Diversiteit binnen een scholengroep

Onder de Scholengroep Rijk van Nijmegen vallen acht schoollocaties. Samen bieden zij alle richtingen van het voortgezet onderwijs aan. Zo zijn er drie scholen die mavo, havo en vwo aanbieden, maar is er ook een school voor alleen mavo. Diversiteit wordt hoog in het vaandel gedragen. Yolande Ulenaers, bestuurder van de scholengroep, legt uit waar het hem in zit en hoe over diversiteit wordt gewaakt.

Tekst
Steffie Bom

Fotografie
Vait McRight

www.sgrvn.nl

Het Rijk van Nijmegen ontstond vijftien jaar geleden uit een fusie van meerdere Nijmeegse scholen. ‘Samen sta je sterker. Het was destijds een van de redenen om te fuseren’, vertelt Ulenaers. ‘Samen ben je ook minder kwetsbaar en kun je meer realiseren. Krachten bundelen, dat is waar we ons nu vooral op richten. Het maakt de school zelf en de groep als geheel toekomstbestendiger. Een voorwaarde is dat iedere school binnen de groep een eigen gezicht heeft en zich onderscheidt van de andere scholen met een herkenbaar aanbod of concept. Dat is goed voor de Nijmeegse leerlingen, want die kunnen kiezen uit een duidelijk aanbod.’

Eigen identiteit

‘Het creëren van een eigen identiteit is voor de ene school makkelijker dan voor de andere’, gaat Ulenaers verder. ‘We hebben een kleinschalige mavo, de Jorismavo. Het Pontem College biedt een internationale schakelklas aan nieuwkomers. En we hebben een sport-vmbo vlak bij Nijmegen. Hun identiteit

spreekt redelijk voor zich. Daarnaast hebben we in de binnenstad nog een school voor vmbo. Het gaat om twee scholen die onlangs zijn samengevoegd tot een: Het Rijks vmbo campus. De school is opnieuw gepositioneerd en gelanceerd. In het afgelopen jaar is veel werk gemaakt van een verfrissend concept, een andere aanpak en een gewijzigd aanbod.’

Grootste uitdaging

‘De grootste uitdaging zit in de drie scholen die ieder mavo, havo en vwo aanbieden. We willen voorkomen dat deze scholen te sterk op elkaar lijken en ervoor zorgen dat ze elkaar juist versterken. Daarom uit NSG Groenewoud zich als cultuurprofielsschool en het Kandinsky College als wereldschool met tweetalig onderwijs op alle niveaus. Het Canisius College heeft een unieke traditie en maakt van oudsher werk van een brede vorming. Hun grootste uitdaging is ervoor zorgen dat er meer focus komt in alles wat ze doen. Je kunt niet overal goed in zijn, keuzes maken is nodig. Zij zijn WON-school (wetenschapsoriëntatie) en ik kan me voorstellen dat ze dat verder gaan uitbouwen’, aldus Ulenaers.

‘Een voorwaarde is dat iedere school binnen de groep een eigen gezicht heeft. Dat is goed voor de Nijmeegse leerlingen, want dan valt er echt wat te kiezen’

Geen plannen voor groei

‘Het bestuur is eigenaar van de schoolgebouwen en probeert de visie en identiteit van de school ook in het gebouw zelf zichtbaar te maken. Zo is het nieuwe gebouw van NSG Groenewoud opgeleverd met een prachtige theaterzaal op professioneel niveau. Zo’n theaterzaal komt er niet op de andere scholen.’ Ulenaers is niet bang dat de ene school meer in trek raakt dan de andere school, of dat bepaalde scholen te veel ‘dezelfde’ leerlingen aantrekken. ‘De cijfers geven hier geen aanleiding voor. Natuurlijk is de ene school het ene jaar wat meer in trek dan de andere, maar het gaat erom dat we het als groep samen goed doen en dat er voor iedere leerling een passende school is.’

Plannen om verder te groeien zijn er op dit moment niet. Noch in omvang van de scholen, noch in omvang van de stichting als geheel. ‘Vergeet niet dat we in een krimpregio zitten. Zelf vinden we de omvang van onze groep ideaal: niet te groot en niet te klein. Daardoor is het haalbaar om alle scholen in het vizier te houden en veelvuldig contact te hebben met de directies van de scholen.’

Ulenaers als bestuurder

‘Als groep hebben we een strategisch plan met heldere kaders. Daarbinnen is er voor iedere school veel ruimte. Ik zorg voor veel contact tussen de directeuren onderling en met mij als bestuurder. We gaan nu aan de slag met het strategisch plan van de scholengroep voor de

komende vier jaar. Ik houd de langetermijn-doelstellingen in de gaten en zorg ervoor dat de organisatie als geheel onder controle blijft. Ook daarom zijn de gesprekken met de directeuren van belang. We moeten het samen doen.’

Toekomst

Met medewerkersmobiliteit zijn al goede ervaringen opgedaan. In een volgende fase ziet Ulenaers het gebeuren dat de samenwerking tussen de scholen nog verder evolueert. Dit is mede ingegeven door de vraag hoe je bij een krimpende leerlingenpopulatie toch een rijk, dekkend en interessant aanbod aan kunt houden voor alle leerlingen.

‘Neem nu vakken als filosofie, Grieks of wiskunde. Dat zijn kleine vakken die je wilt behouden. Kunnen we die gezamenlijk aanbieden? Daarbij zit niet bij alle scholen kunstvak als examenvak in het pakket en kan er maar op een school Chinees gevolgd worden. Wat moeten we organiseren zodat ook de leerlingen van de andere scholen deze vakken kunnen volgen? Over een paar jaar staat er voor het nieuwe vmbo een prachtig schoolgebouw met spiksplinternieuwe labs. Daar kunnen ook de andere scholen gebruik van maken. Zo kun je naar je hele palet aan onderwijs kijken: op welke terreinen kunnen we samen optrekken, wat kunnen we van elkaar leren en wat kunnen we met elkaar realiseren? Hiermee kunnen we ons als groep in zijn geheel onderscheiden en blijven onze scholen interessant voor onze omgeving.’ ■

Houd uw agenda vrij op 17 november!

Dit jaar viert Nederland 100 jaar onderwijsvrijheid. Het is dankzij die financiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder onderwijs in 1917 dat er in ons land een grote diversiteit is in het scholenaanbod.

We staan daarom graag samen met u stil bij wat is geweest. Vooral kijken we vooruit naar de toekomst. Dat doen we tijdens een grote landelijke conferentie op vrijdag 17 november 2017. Noteer de datum alvast in uw agenda, meer informatie over het programma volgt.

VBS blijft een lans breken voor onderwijsvrijheid en zorgt ervoor dat het thema bij de politiek en overheid hoog op de agenda staat. Daarnaast kunt u ook een beroep doen op de ervaring van VBS bij het stichten van een nieuwe school. Onze kennis en ervaring gaat van eerste initiatief tot en met start van de school.

Peter Warnders,
woordvoerder en
senior adviseur

06 51 85 63 63

pwarnders@vbs.nl

Verbindend voor diversiteit in onderwijs